

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 429/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om höjningen av priset på gödselmedel

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 429/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna-Leena Mattila /cent:

Vad ämnar regeringen göra för att dämpa höjningen av priset på gödselmedel och andra insatser i jordbruksproduktionen i en situation där internationella beslut, EU:s CBAM-system samt den koncentrerade marknaden i Finland ökar avsevärt produktionskostnaderna och försvagar det finländska jordbrukets konkurrenskraft?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Bedömningar av konsekvenserna av mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen för priset på gödselmedel pågår och en exakt bedömning är ännu inte möjlig i detta skede. Även om förordningen om själva mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen har varit i kraft sedan 2023, har de genomförandeakter som är väsentliga för dess genomförande hittills saknats. Europeiska kommissionens mycket sena genomförande har lett till denna situation. Denna osäkerhet har lett till en nervös situation inom handeln med gödselmedel på EU-marknaden hösten 2025. Det är sannolikt att mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen kommer att höja priset på gödselmedel från och med 2026, men hur stor förändringen är kan ännu vara svårt att bedöma.

Konsekvensbedömningen av mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen är emellertid ganska likartad för EU-länderna och syftet är också att upprätthålla gödselmedelsproduktionens konkurrenskraft inom EU. Genom mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen strävar man efter att beakta utsläppen från importerade gödselmedel, vilket för sin del jämnar ut gödselmedelstillverkarnas konkurrenssituation mellan produktion inom och produktion utanför EU.

Prisutvecklingen för gödselmedel har varit exceptionell sedan 2021. Redan i slutet av 2021 steg priserna på grund av hotet om Rysslands anfallskrig och dess slutliga expansion i Ukraina. Särskilt under 2022 var priserna på energi och gödselmedel höga, men sjönk redan sommaren 2023 till sin nuvarande nivå, vilket är något högre än tidigare.

EU:s mål är inte bara att begränsa utsläppen utan även att frigöra sig från beroendet av Ryssland. Gödselmedel är en viktig råvara för vilken EU under de kommande åren måste sträva efter bättre självförsörjning och mer mångsidiga importkanaler. Finland stöder dessa åtgärder.

Statsrådet har i EU-beredningen betonat betydelsen av ett kontrollerat införande av för mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen för att företag och aktörer ska kunna förbereda sig på ökade kostnader för importprodukter och vid behov ändra sina leveranskedjor.

Särskilt i början av mekanismen, när det ännu inte finns verifierade utsläppsvärden för importerade gödselmedel, tillämpas standardvärden som höjs för att förhindra kringgående av reglerna. Statsrådet har ansett att höjningen bör vara måttlig särskilt år 2026. Höjningen bör vara så låg som möjligt tills utsläppsvärden kan baseras på verifierade kalkyler.

I Finland marknadsförs flera tillverkares gödselmedel, vilket ger odlarna möjlighet att välja mellan olika produkter. Finland är å andra sidan ett ganska litet marknadsområde för gödselmedel. Den koncentrerade marknaden för gödselmedel och den begränsade importefterfrågan kan också bero på användarnas vanor med multinäringsgödselmedel, som är högförädlade produkter och ofta anpassade till odlingsförhållandena och näringsbehoven i Finland. Exakt likadana, långt skräddarsydda produkter finns inte nödvändigtvis på marknaden, därför väljer man ofta produkter från en viss tillverkare när det gäller gödselmedel.

Statsrådet har beslutat att inleda beredningen av en färdplan för återvinning av näringsämnen och försörjningsberedskap gällande gödselmedel. Med färdplanen strävar man efter att trygga livsmedelsproduktionens försörjningsberedskap genom att stärka självförsörjningen gällande gödselmedel och en stabilare marknad för gödselinsatser. Utvecklingen av marknaden för återvunna gödselmedel stöder utvecklingen av Finlands självförsörjning gällande gödselmedel, en stabilare marknad för gödselinsatser och främjar samtidigt försörjningsberedskapen. Arbetet med färdplanen inleds i början av 2026.

Situationen inom växtproduktionen och särskilt på spannmålsmarknaden har varit ganska stabil sedan några år tillbaka. Enligt det internationella spannmålsrådets (IGC) uppskattning kommer världens spannmålsproduktion för säsongen 2025/26 att nå ett nytt rekord, vilket pressar ner priserna på grund av det stora utbudet. Den exceptionellt höga nivån på spannmålspriserna 2021/2022 är borta. Enligt den statistik som Naturresursinstitutet (Luke) publicerade i början av december återgick höstens spannmålsskörd, efter två tidigare svaga år, till genomsnittsnivå och är cirka 3,5 miljoner ton. De senaste åren har användningsbehovet av spannmål i Finland varit i genomsnitt 2,6 miljoner ton. Årets spannmålsskörd överstiger klart det inhemska behovet, så den internationella prissituationen kommer att synas tydligt på den inhemska marknaden.

Enligt Statistikcentralens inköpsprisindex för jordbrukets produktionsmedel som publicerades i november steg priserna i genomsnitt med 0,6 procent i september 2025 jämfört med året innan. På allmän nivå kostade jordbrukets produktionsmedel och tjänster 0,3 procent mer och investeringarna 1,3 procent mer än året innan.

Om man granskar jordbrukets huvudproduktionsinsatser separat steg priserna på gödselmedel med 10,5 procent i september 2025 jämfört med året innan. För de övriga huvudproduktionsinsatserna var riktningen emellertid motsatt under motsvarande tidsperiod, till exempel sjönk energipriset med 4,9 procent och djurfoderpriserna med 2,7 procent.

Helsingfors 18.12.2025

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah